

Welkom bij het

Werkplaatsevent Jeugd ‘Wegen tot hervverbinding’

Sprekers: Sabine Vermeire en Robert van Hennik

Werkplaats Sociaal Domein
Regio Zwolle

Viaa

Werkplaatsevent Jeugd 'Wegen tot herverbinding'

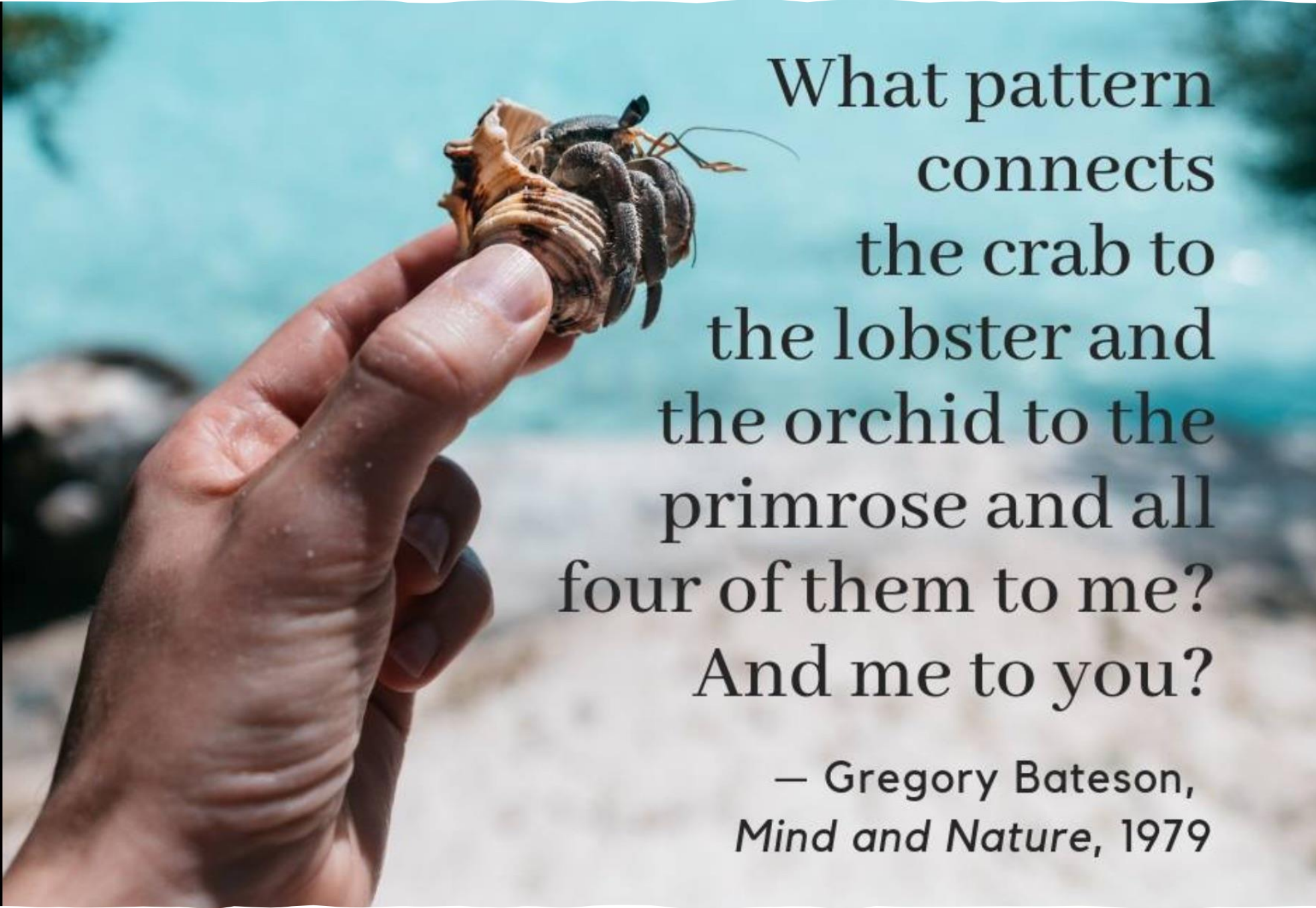
Workshops

Ronde en ruimte	Titel	Spreker
1 en 2 > H302	Wijkgericht werken met jonge kind. Werken met communicaties	Marcha Emmens (Sociaal Wijkteam West – Zwolle) Tanja van der Vinne (onderzoeker WSD en studieleider Master Interprofessioneel werken met Jeugd)
1 en 2 > H303	Het verbreden van het individuele vraagstuk en wegen tot herverbinding	Robert van Hennik ((narratieve) systeemtherapeut, docent, consultant en onderzoeker bij het Lorentzhuis in Haarlem en bij het Centrum voor Consultatie en Expertise in Utrecht)
1 en 2 > H304	De jeugd- en gezinswerker van nu en in de toekomst	Doreen Oosterhuis, Wim Louter en Idelet Munneke (docenten SW – jeugd Viaa)
1 en 2 > H305	In gesprek met ervaringsdeskundige jongeren over wegen tot herverbinding	Anne Dreke Deddens (onderzoeker lectoraat en jeugdwerker Travers) Ervaringsdeskundige jongeren
1 en 2 > A009	Samenspel in de wijken: Samen leren om anders te kijken en anders te werken	Marianne Volaart (projectleider samenspel in de wijk – Zwolle) Loïs Wolters-Hilberts (monitor van de dynamische leeragenda)

Collaboratieve Leergemeenschappen

- Dr. Robert van Hennik, Lorentzhuis

A close-up photograph of a person's hand holding a crab shell. The hand is positioned on the left side of the frame, with the thumb and index finger gripping the shell. The crab shell is dark brown and textured, with some lighter-colored material attached to it. The background is a blurred beach scene with light-colored sand and a bright blue sky. The text is overlaid on the right side of the image.

What pattern
connects
the crab to
the lobster and
the orchid to the
primrose and all
four of them to me?
And me to you?

— Gregory Bateson,
Mind and Nature, 1979

Werkplaatsevent Jeugd
'Wegen tot herverbinding'

De systemische blik

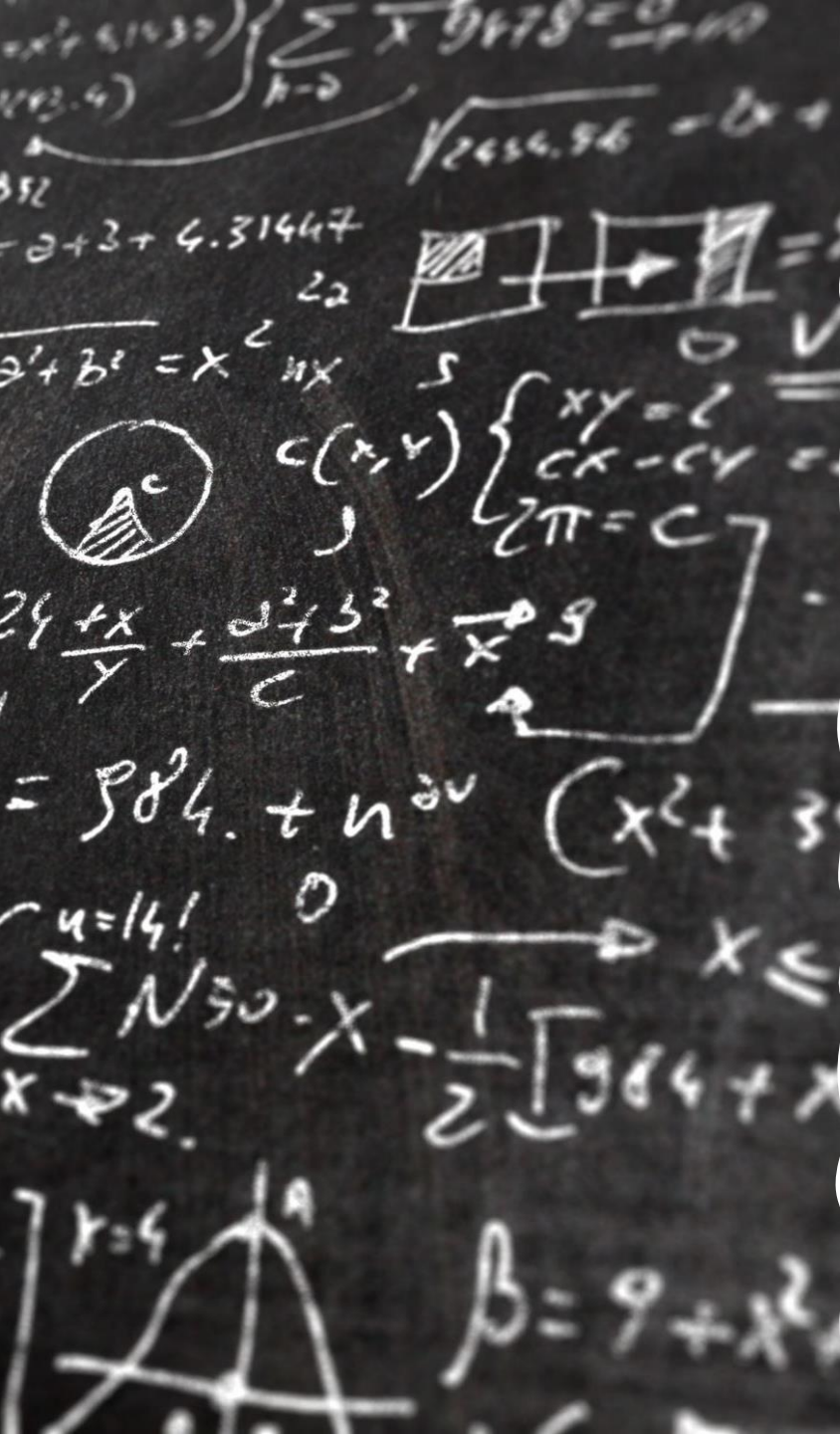

Werkplaatsevent Jeugd
'Wegen tot herverbinding'

Collectieve verantwoordelijkheid

- ["Vení a buscar a Juan Cruz": Un niño se separó de su padre en San Telmo – YouTube](#)

-
- Wij leven in een complexe, geglobaliseerde leefwereld die ook wel aangeduid wordt als V.U.C.A. De afkorting V.U.C.A. staat voor: Volatility, Uncertainty, Complexity, and Ambiguity. Meerdere transities in de recente geschiedenis hebben geleid tot deze V.U.C.A.-leefwereld: (1) Het doen afnemen van sociale structuren met een eigen samenhang en identiteit (2) Het globaliseren van politieke macht; de verschuiving van lokaal bestuur naar meer globale/internationale sturing (3) Het afnemen van sociale solidariteit, het afbreken van de verzorgingsstaat (4) De versnelling van veranderingen in de maatschappij, waardoor het onmogelijk voor ons wordt om de toekomst te voorspellen en te plannen. (5) De promotie van zelfzorg, gebaseerd op de ideologie van 'individuele verantwoordelijkheid en maakbaarheid'. (Bauman, 2012).

-
-
- Wij leven dus in complexe systemen, waarin planning, controle en eigen regie vaak niet volstaan. Complexiteit ontstaat wanneer interactie tussen deelnemers emergeert onder invloed van meerdere, elkaar versterkende invloeden. Het ontbreken van een duidelijk verband tussen oorzaak en gevolg verwart en het maakt dat eenduidige, voor de hand liggende, gegeneraliseerde oplossingen te kort schieten. In deze complexe non-lineaire systemen, kunnen kleine veranderingen dramatische gevolgen hebben, omdat alles met alles verbonden is, in wederkerig afhankelijke relaties, die voorbestaan in zichzelf versterkende feedbackloops. Planning en controle werken dan vaak contraproductief. Hoe meer controle we ergens op uitoefenen, hoe meer datgene de controle op ons krijgt. Een toename van controle leidt tot een toename van complexiteit. Een toename van complexiteit leidt tot een toename van controle. Wij zijn mogelijk verstrikt geraakt in een neo-liberale meritocratische paradox van controle en complexiteit (Van Hennik, 2020).

-
- Het navigeren in complexiteit vraagt om een andere respons, een discursieve praktijk die niet uitgaat van planning, controle, reductie en eigen regie. Het vraagt om een discursieve praktijk die in de vorm van participerend actie-onderzoek, uitgaat van samenwerking met betrokkenen, het herkennen van interactiepatronen en verhaal, het maken van verschil in interactiepatronen en verhaal; van improvisatie, reflectie, en leren op basis van feedback. De systeemtheorie en systeemtherapie als theorie en praktijk is zo'n respons. Het biedt een aanpak, een taal en kaarten om samen mee te navigeren in de complexiteit, waarin wij wegen en bestemmingen zoeken.

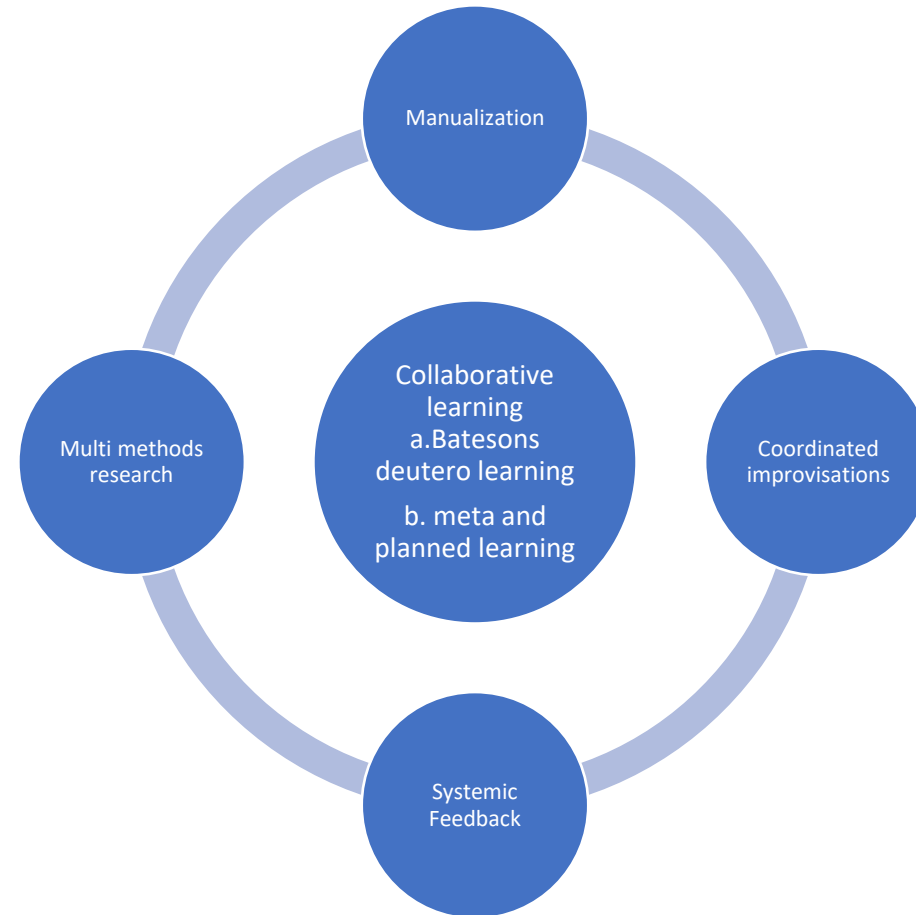
Complex en gecompliceerd

- FITS, Feedback Informed Therapy within Systems

- ‘A community that maintains an active network of communication will learn from its mistakes, because the consequences of the mistake will spread through the network and return to the source along feedback loops. Thus the community can correct its mistakes, regulate itself, and organise itself’ (Capra & Luisi 2014:96).

Practice Based Evidence Based Practice

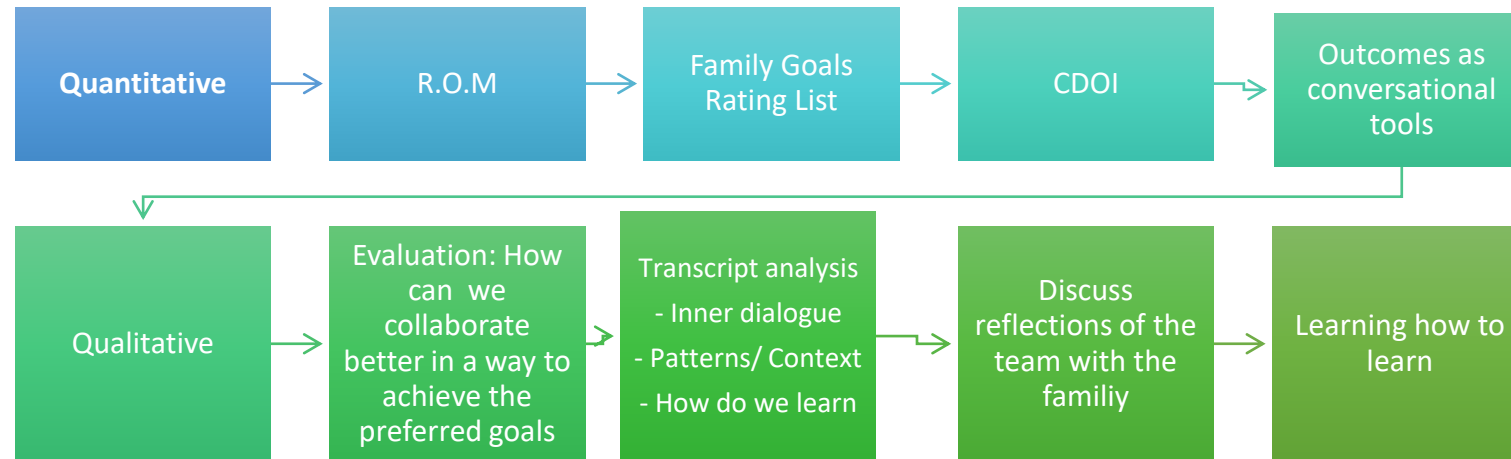
Kader (Olthof, 2012) Kompas (Van Hennik, Romer, Limpens, 2021)

<p>Ja-respons</p>	<p>Betekenisgeving:</p> <p>Context, verhaal. Waarom gaat het zoals het gaat?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tijdslijnen - Structuur - Patronen - Affectief klimaat - Betekenisgeving 	<p>Ja-respons</p>
<p>Motief: Probleemvrij Zorgen Veranderwensen Waarden onder druk</p>		<p>Plan: Wie (therapeut, gezinsleden, betrokkenen) doet wat?</p> <p>Collaborative helping map[(Madsen)</p>
<p>Ingang/uitgang</p>	<p>Actie en evaluatie (feedback gestuurd werken)</p>	<p>Ja-respons</p>

Werkplaatsevent Jeugd 'Wegen tot herverbinding'

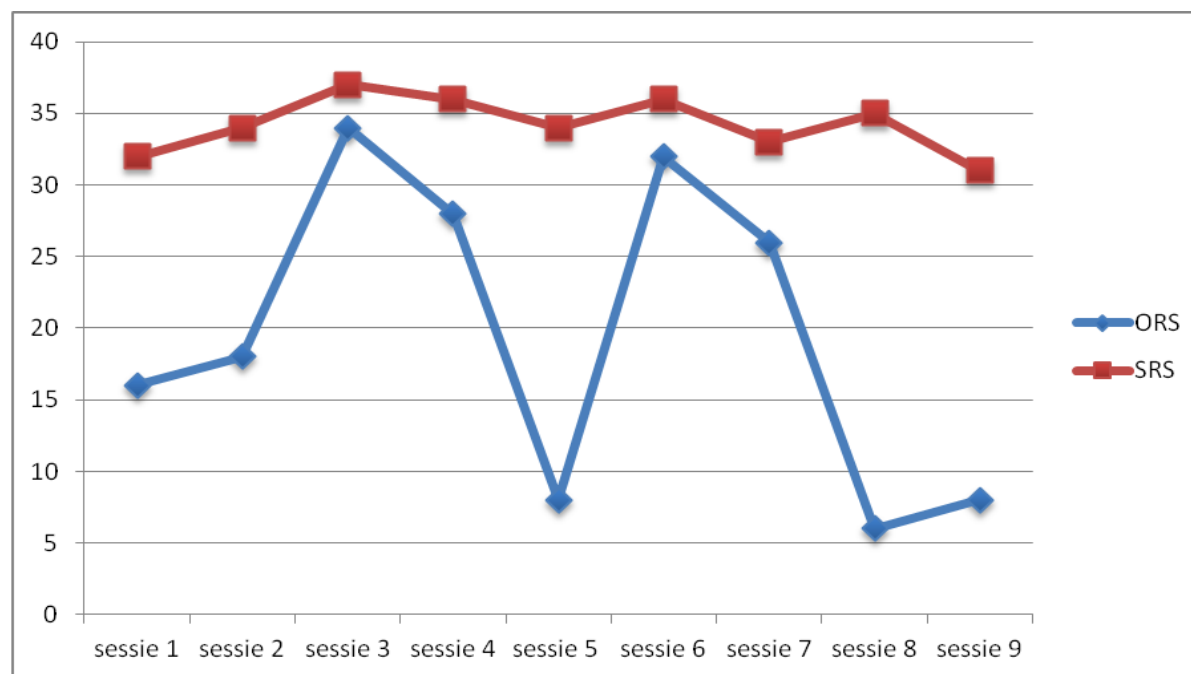
Multi Method Research

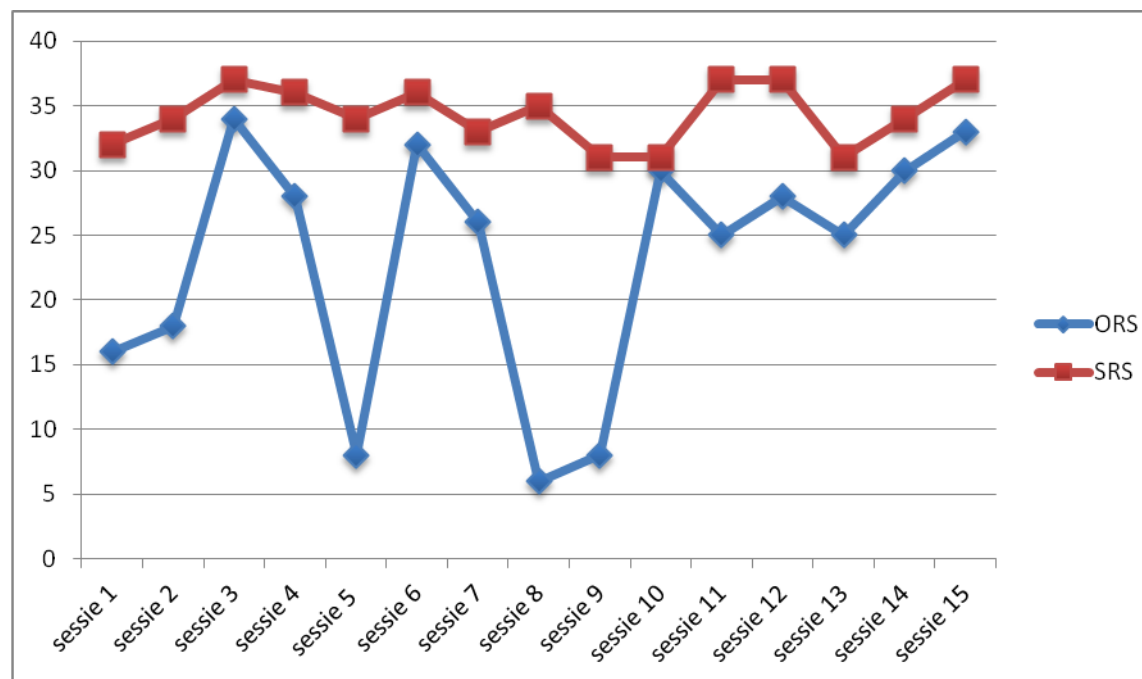
Werkplaatsevent Jeugd 'Wegen tot herverbinding'

Jenny

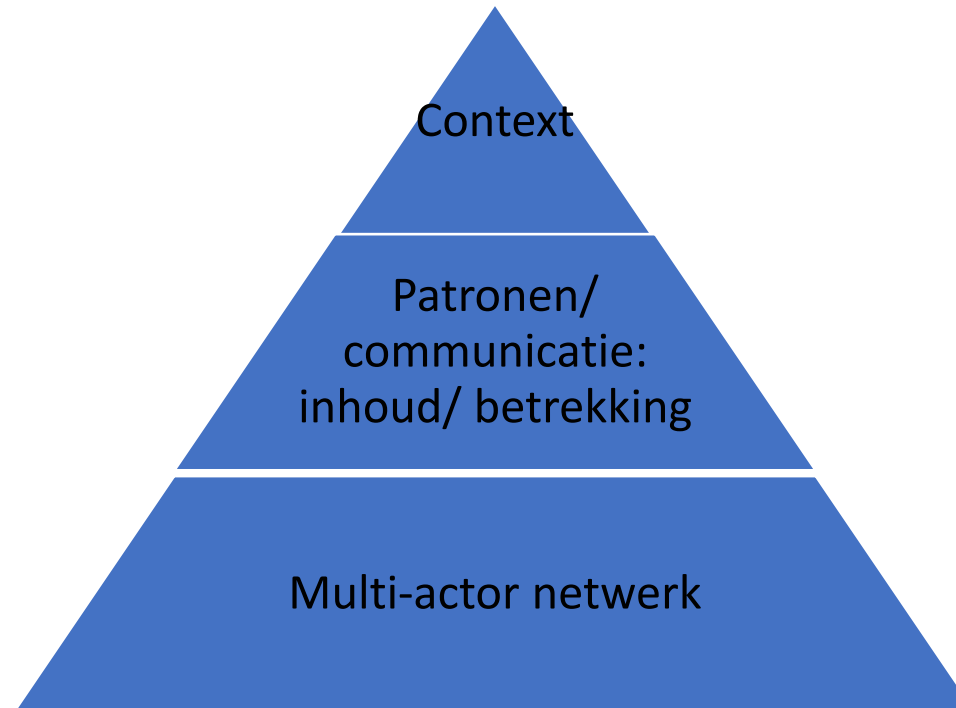

Werkplaatsevent Jeugd 'Wegen tot herverbinding'

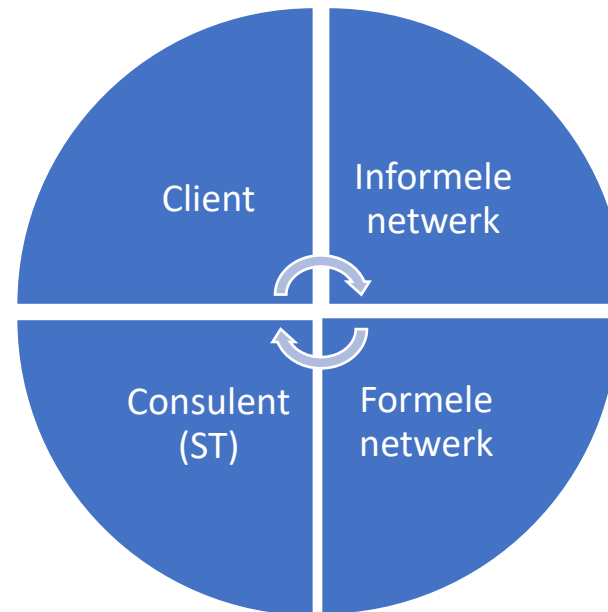

1. Wie?

2 Leergemeenschap/ "puzzelteam"

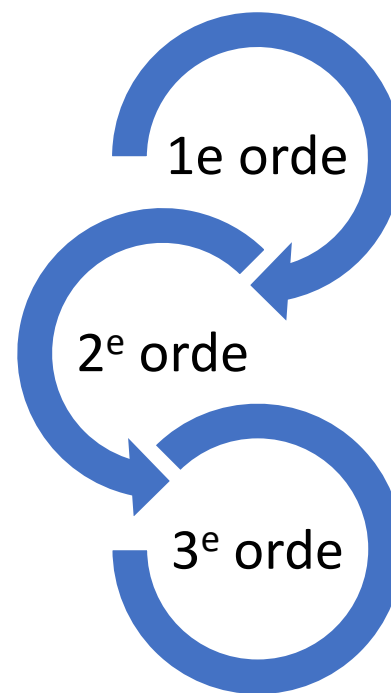
Werkplaatsevent Jeugd 'Wegen tot herverbinding'

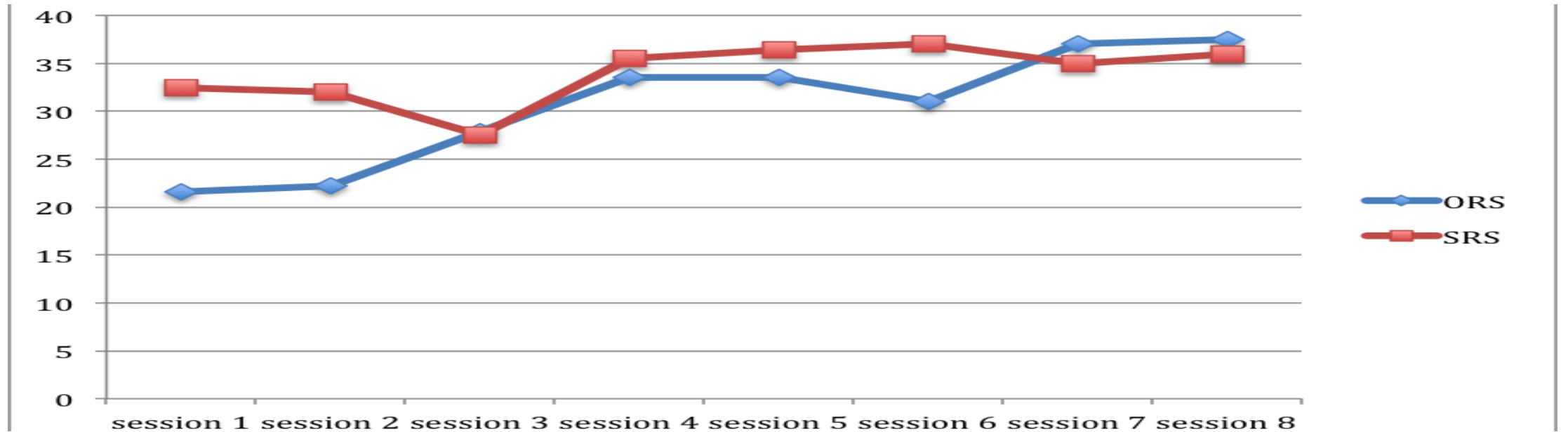
3. Kompas

Ja-respons	Betekenisgeving: Context, verhaal. Waarom gaat het zoals het gaat?	Ja-respons
Motief:: Probleemvrij Zorgen Veranderwensen Waarden		Plan: Wie (deelnemers) doet wat? Systeemdoelen
Ingang/ uitgang Samenhang en verschil	Actie, feedback en evaluatie en leren leren	Ja-respons

Werkplaatsevent Jeugd 'Wegen tot herverbinding'

Feedbackgestuurde systeemp практиjken

Stap 1 Wie

Wie:

De consulent neemt contact op met de hulpvrager(s) en betrokkenen. De eerste vragen zijn:

- Wie zijn er in de casus van invloed en betrokken?
- Wie zijn er in de casus van invloed en op de achtergrond betrokken?
- Wie zijn er in de casus van invloed en nog niet betrokken?
- Wie kunnen van (positieve) invloed zijn als wij hen betrekken?
- De coördinator maakt samen met de hulpvrager(s), professioneel en sociaal betrokkenen een netwerktekening.

Stap 1 Wie: Netwerktekening/ kwaliteit van de relaties

- **Hoe werken we samen op basis van zorgen wensen en waarden?** De consulent onderzoekt met hulpvragers en betrokkenen aan de hand van de netwerktekening hoe eenieder de samenwerkingsrelaties ervaart en beoordeelt. Een netwerk functioneert optimaal als de samenwerkingsrelaties 'goed genoeg' zijn. Onder invloed van de problematiek kunnen samenwerkingsrelaties onder druk komen te staan.
- Een relatie kan 'goed genoeg' zijn (er is dan voldoende uitwisseling, er is overeenstemming en verschillen verstoren de relatie niet).
- Er kan afstand in de relatie zijn (te weinig uitwisseling).
- Er kan over-betrokkenheid in de relatie zijn (te veel uitwisseling, te weinig afstand).
- Soms is er spanning in de relatie (bij onenigheid/ een verschil in zienswijze die de samenwerking verstoort).

Stap 2: Puzzelteam/ leergemeenschap

- **Het samenstellen van een puzzelteam of leergemeenschap:** De consulent bespreekt met betrokkenen wie er mee zou kunnen en willen deelnemen aan het te vormen puzzelteam (de leergemeenschap). De consulent bedenkt en bespreekt welke externe deskundigen met eigen expertise kunnen bijdragen aan het puzzelteam. Het puzzelteam/ de leergemeenschap bestaat uit professionele en sociale betrokkenen en externe deskundigen die zich willen committeren om met elkaar een effectief team te worden dat samenwerkt om gewenste ontwikkelingen te bevorderen? De consulent zit bijeenkomsten van het puzzelteam/ de leergemeenschap voor.

Stap 3: Systemisch kompas : Motief

Motief: De consulent gaat het gesprek aan met hulpvrager(s), cliënten, professioneel en sociaal betrokkenen. De vraag is:

- Wat is het motief om met elkaar te willen veranderen? We onderzoeken dit aan de hand van 5 vragen
- *A. Wat werkt er goed, wat geeft vertrouwen dat we in samenwerking een stap vooruit kunnen zetten?*
- *B. Wie maakt zich waarover zorgen?*
- *C. Wat zijn de veranderwensen.*
- *D. Wat zegt dit over belangrijke waarden.*
- *E. Waarover is consensus met elkaar.*

Stap 3: Systemisch kompas: Samen verhaal maken.

Samen verhaal maken: Het puzzelteam (de leergemeenschap) buigt zich over de vragen:

- Wat is een goede reden waarom het gaat zoals het gaat?
- Welk dilemma blokkeert de gewenste ontwikkeling?
- In welke patronen blijft dit dilemma voortbestaan?
- Zijn er goede redenen om niet te veranderen?
- Zijn er goede redenen om wel te veranderen?
- Welke mogelijkheden, veerkracht, steunbronnen zijn er om dit mogelijk te maken?
- Welk verklarende verhalen bestaan er naast elkaar?

De consulent is **partner in dialoog**. Hij/zij draagt vanuit eigen expertise bij aan de dialoog met betrokkenen om in gesprek met elkaar verhaal te maken waarmee zij samen kunnen gaan begrijpen hoe of waarin het netwerk is vastgelopen.

Stap 3: Scenario's en Systemisch kompas: Plan maken

- **Scenario's:**

(1) 'Worst case scenario'. Wat als het verder escaleert en verkeerd gaat? Wat zijn dan de zorgen en mogelijkheden. Wat zijn de signalen dat we in scenario 1 zitten. Wat is er nodig om te bewegen in de richting van scenario 2 (stabiliseren).

(2) Wat is het scenario als er niets verandert. Wat zijn dan de zorgen en mogelijkheden. Wat zijn de signalen dat we in scenario 2 zitten. Wat is er nodig om te kunnen bewegen in de richting van scenario 3

(3) Wat is het scenario waarin er positieve ontwikkelingen zijn. Wat zijn dan de zorgen en mogelijkheden. Wat zijn de signalen dat we in scenario 3 zitten?

Plan van aanpak: De consulent zit de bijeenkomsten van het puzzelteam (de leergemeenschap) voor. Er wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de fase van 'samen verhaal maken' en de fase van 'advies en planning'. Pas als er een 'ja-respons' is op een overeengekomen verhaal, bespreekt het puzzelteam wat er op basis van de nieuwe betekenisgeving veranderd zou kunnen worden met betrekking tot de samenwerking of de aanpak. Ze maken een plan, waarin ze het eens zijn geworden over de gewenste ontwikkelingen, doelen en taak- en rolverdeling.

Stap 4: Systemisch kompas: Implementatie, uitvoering en feedback

Samen op weg: De consulent(en) blijven betrokken bij de implementatie en uitvoering van het plan van aanpak. De consulent evalueert met het puzzelteam hoe er anders wordt samengewerkt aan gewenste ontwikkelingen en doelen.

Praktijkonderzoek: De deelnemers aan het puzzelteam evalueren de samenwerking en de ontwikkelingen aan de hand van een schaal- en doelenlijst en de ORS/SRS-lijsten. Gedurende de evaluatie stellen deelnemers van het puzzelteam telkens de vraag:

- Hoe ervaren wij de onderlinge samenwerking en de ontwikkelingen m.b.t. de doelen? En hoe werken we beter met elkaar samen om dichterbij de gewenste doelen te komen?

Stap 4: Leren leren

Leren leren: De consulent kan praktijkonderzoek doen en daarmee een proces van leren leren op gang brengen. In dit praktijkonderzoek neemt de consulent twee maal een evaluatie-moment op (middels audio-opname). De opnames worden in de super- intervisiegroepen/ casuïstiekbesprekingen beluisterd. Vragen zijn:

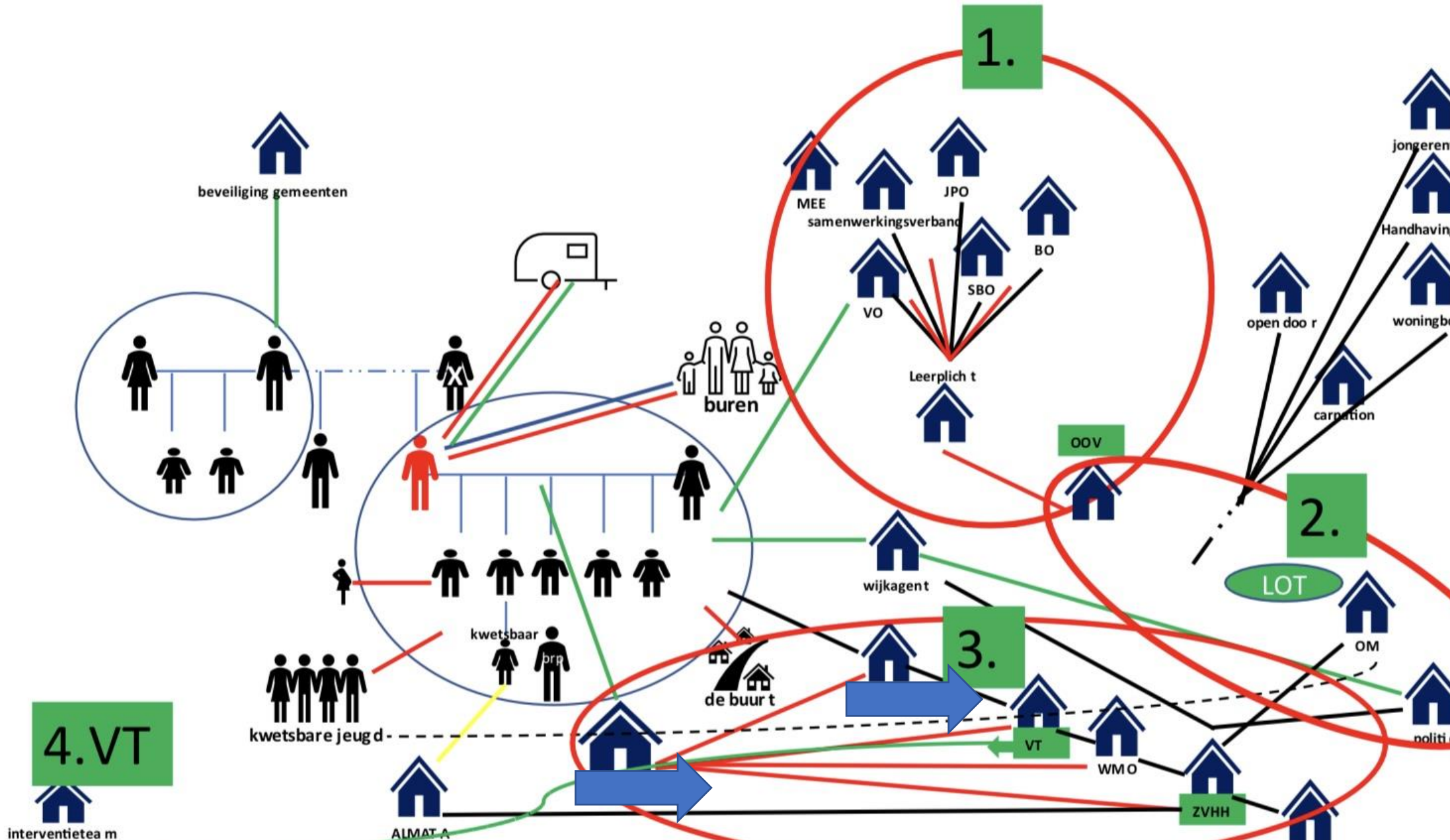
- *Waartoe worden we uitgenodigd in het systeem?*
- *Welke onproductieve patronen dreigen we mee in stand te houden?*
- *Wat is het dilemma van de verandering?*
- *Wie spreekt er niet? Wat wordt er nog niet gezegd?*
- *Wat is er aan veerkracht en steunbronnen?*
- *Hoe dragen we bij aan gewenste ontwikkelingen*
- *Hoe maken we een verschil zonder het contact te verliezen?*

De reflecties uit de super- intervisiegroep worden terug in het puzzelteam/ het netwerkberaad besproken.

Documenteren: De consulent kan verhalen over leerervaringen (verschillen die verschil maakten die ertoe deden) verzamelen. Wanneer er door meerdere actoren meerdere verhalen verzameld zijn, kunnen ze middels een kwalitatieve thema-analyse naar patronen en samenhang zoeken. Ze kunnen documenten maken om daarin leerervaringen en thema's samen te brengen, te presenteren, om daarover en daarvan te kunnen leren.

Het netwerk en de onderlinge relaties

Scenario's

- **(1) Wat zou de worst-case scenario zijn:**
  - Wat zijn hiervoor de signalen
  - Wat zijn dan de zorgen
  - Wat zijn de veranderwensen
  - Hoe komen we terug in scenario 2
  - Wie kan wat doen
- **(2) Wat zou het scenario van stabilisatie zijn :**
  - Wat zijn hiervoor de signalen
  - Wat zijn dan de zorgen
  - Wat zijn de veranderwensen
  - Hoe komen we in scenario 3
  - Wie kan wat doen?
- **(3) Wat zou het gewenste scenario zijn:**
  - Wat zijn hiervoor de signalen
  - Wie kan wat doen om dit te bestendigen

